

**Умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиларининг босқичли
назорат имтиҳонларини ўтказиш тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 15 мартдаги 140-сон “Умумий ўрта таълим тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги қарорига мувофиқ, умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиларининг босқичли назорат имтиҳонларини ўтказиш тартибини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни, Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 15 мартдаги 140-сон “Умумий ўрта таълим тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги қарорига мувофиқ, умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартлари доирасида ишлаб чиқилган ўқув режа бўйича муайян босқич учун белгиланган фанларни ўзлаштириб, босқичли назорат имтиҳонларини муваффақиятли топширган ўқувчилар кейинги (юқори) синфга ўтказилади.

2. Ўқувчиларнинг барча фанлардан йиллик баҳолари уларнинг чораклик баҳолари асосида ўқув машғулоти тугашидан камида уч кун олдин чиқарилади.

3. Босқичли назорат имтиҳонлари умумий ўрта таълим муассасаларининг 5-8 ва 10-синфларида ёзма ёки оғзаки имтиҳон ёхуд тест синовлари шаклида муайян фанларнинг амалдаги ўқув дастури асосида ўтказилади.

4. Умумтаълим дастурларини давлат таълим стандартлари доирасида ўзлаштирган ва барча ўқув фанларидан йил якуни бўйича ижобий баҳоланган ўқувчилар босқичли назорат имтиҳонига қўйилади.

Ўқув йили давомида ўқув машғулоти олиб борилган фанларнинг биттасидан “қониқарсиз” баҳоланган ўқувчилар мазкур фандан қўшимча топшириқларни бажариш шарти билан истисно тариқасида босқичли назорат имтиҳонига қўйилади.

5. Мазкур Низом талаблари халқ таълими тизимидаги умумий ўрта таълим муассасаларида шартнома асосида таҳсил олаётган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга нисбатан ҳам татбиқ этилади.

2-боб. Босқичли назорат имтиҳонини ўтказиш тартиби

6. Умумий ўрта таълим муассасаларида босқичли назорат имтиҳонлари 26 майдан 1 июнгача бўлган муддат оралиғида ўтказилади.

7. Босқичли назорат имтиҳонлари ўтказиладиган фанларнинг рўйхати ва имтиҳон ўтказиш шакллари Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирининг буйруғи билан тасдиқланади.

8. Умумий ўрта таълим муассасаси директори томонидан босқичли назорат имтиҳонларини ўтказиш жадвали тасдиқланиб, имтиҳонлар бошланишидан камида ўн кун олдин умумий ўрта таълим муассасасининг барча учун кўринадиган жойига осиб қўйилади.

Босқичли назорат имтиҳонларини ўтказиш жадвалида имтиҳон ўтказиладиган фанлар, имтиҳонларнинг вақти ва жойи, имтиҳонни ўтказувчи босқичли назорат комиссияси аъзолари тўғрисидаги маълумотлар қайд этилади.

Ўқув фанлари бўйича ўтказиладиган ҳар бир босқичли назорат имтиҳонининг оралиқ муддати икки кундан кам бўлмаслиги лозим.

9. Босқичли назорат имтиҳони ўтказиладиган ҳар бир фан бўйича умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғи билан уч кишидан иборат босқичли назорат комиссияси (кейинги ўринларда комиссия деб юритилади) қуйидаги таркибда тасдиқланади:

комиссия раиси - умумий ўрта таълим муассасаси директори ёки унинг ўринбосари ёхуд ўқитувчиси;

имтиҳон олувчи - синфда мазкур фандан дарс берган ўқитувчи;

ассистент - тегишли фан ёки турдош фан ўқитувчиси.

10. Босқичли назорат имтиҳонини ташкил этиш ва уни ўтказиш бўйича жавобгарлик мазкур фан бўйича тузилган комиссия раиси зиммасига юклатилади.

Босқичли назорат имтиҳони ўтказиладиган синфда дарс машғулотларини олиб борувчи ўқитувчи айнан шу фан бўйича комиссия раиси бўлиши тақиқланади.

Босқичли назорат имтиҳонларида умумий ўрта таълим муассасаси васийлик кенгаши аъзолари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва ўқувчиларнинг ота-оналари ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар (кейинги ўринларда ота-оналар деб юритилади) кузатувчи сифатида қатнашишлари мумкин.

11. Умумий ўрта таълим муассасаси бўйича босқичли назорат имтиҳонларини ташкил этиш ва ўтказиш учун умумий ўрта таълим муассасаси директори масъул ҳисобланади.

12. Барча умумий ўрта таълим муассасаларида босқичли назорат имтиҳонлари эрталаб соат 8.00 да бошланади.

Босқичли назорат имтиҳони оғзаки шаклда ўтказилганда, битта синфдаги ўқувчилар сони 20 нафардан ортиқ бўлса, ўқувчилар икки гуруҳга тақсимланиши мумкин.

13. Ёзма ва оғзаки шаклдаги босқичли назорат имтиҳони жараёнида ўқувчиларга фойдаланиш учун умумий ўрта таълим муассасаси штампи қўйилган дафтар ёки варақлар берилади.

14. Босқичли назорат имтиҳони жараёнида ўқувчилар томонидан имтиҳонни муваффақиятли топширишга ёрдамчи воситалардан (харита, глобус, жадваллар, чизмалар, муляж, гербарий, препаратлар, лаборатория асбоб-ускуналари ва ҳоказо) фойдаланишга рухсат этилади.

15. Ёзма шаклдаги босқичли назорат имтиҳони жараёнида имтиҳон учун ажратилган вақт тамом бўлганидан сўнг, ўқувчиларнинг барча ёзма ишлари улар топшириқларни бажара олган ёки бажара олмаганликларидан қатъи назар йиғиб олинади.

16. Босқичли назорат имтиҳони тугаганидан сўнг ёзма ишлар комиссия раиси томонидан рақамланади. Ёзма ишлар комиссия аъзолари томонидан умумий ўрта таълим муассасасидан чиқмаган ҳолда текширилади ва баҳоланади. Иш куни тугагунга қадар баҳоланмаган ёзма ишлар кейинги иш кунигача сақлаш учун умумий ўрта таълим муассасаси директориغا ёки унинг ўринбосарларидан бирига топширилади.

17. “Она тили ва адабиёт” фанидан ёзилган баён учун ўқувчига қуйидаги мезонлар бўйича иккита баҳо қўйилади:

она тилидан - саводхонлиги учун;

адабиётдан - мавзунинг мазмуни учун.

Ушбу баҳолар босқичли назорат имтиҳони баҳоси сифатида қўйилади ҳамда ушбу фанлардан якуний баҳо чиқаришда асос бўлади.

18. Ёзма ишларнинг баҳолари навбатдаги босқичли назорат имтиҳонига қадар, оғзаки шаклдаги имтиҳонларнинг баҳолари шу куннинг ўзида дарҳол эълон қилинади.

19. Ўқувчиларга “Она тили ва адабиёт” фанидан баён ёзиш ва математикадан ёзма иш учун 2 астрономик соат, тест синовлари топшириқлари берилиши назарда тутилган бўлса, уларни бажаришга ижтимоий-гуманитар фанлар бўйича ҳар бир тест саволи учун 2 дақиқа, аниқ фанлар бўйича ҳар бир тест саволи учун 3 дақиқа вақт ажратилади.

Ўқувчиларга оғзаки шаклдаги босқичли назорат имтиҳонидан олган топшириқлари бўйича тайёрланиш учун 15-20 дақиқа вақт берилади.

20. Комиссия аъзолари ўқувчининг жавобларини диққат билан бўлмасдан тинглайдилар. Ўқувчига билетда қўйилган топшириқлар доирасида қўшимча саволлар бўлиши мумкин.

Билет саволига жавоб бера олмаган ўқувчига босқичли назорат комиссияси томонидан иккинчи маротаба билет олишга рухсат берилади. Ўқувчи олган иккинчи билетга ҳам жавоб бера олмаса, унга босқичли назоратнинг баҳоси сифатида “қониқарсиз” баҳо қўйилади, учинчи маротаба билет олишга рухсат берилмайди.

21. Ўқувчи босқичли назорат имтиҳонини топшириш жараёнида белгиланган тартибни бузган тақдирда, у босқичли назорат имтиҳонини давом эттириш ҳуқуқидан маҳрум қилинади. Ўқувчи босқичли назорат имтиҳонини давом эттириш ҳуқуқидан маҳрум қилинганда комиссия томонидан далолатнома тузилади ва бу ҳақида босқичли назорат баённомасига ёзиб қўйилади.

Умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгашининг қарори асосида унга босқичли назорат имтиҳони тугаган кундан кейин икки ҳафта ўтгач, мазкур фандан босқичли назорат имтиҳонини қайта топширишга рухсат берилиши мумкин.

22. Ҳар бир фан бўйича оғзаки ёки ёзма шаклдаги босқичли назорат имтиҳонлари ўтказилгач, комиссия аъзолари томонидан барча ўқувчиларга якуний баҳолар қўйилади. Бунда ўқувчининг йиллик ва босқичли назорат имтиҳони баҳосининг ўртачаси олиниб яхлитланади. Босқичли назорат имтиҳонида “қоникарсиз” баҳо олган ўқувчига “қоникарли” йиллик якуний баҳо қўйилмайди.

Ўқувчиларга қўйилган баҳолар комиссиянинг баённомасига киритилади ва баённома комиссия аъзолари томонидан имзоланади. Комиссиянинг баённомаси ассистент томонидан юритилади.

23. Ўқувчиларга ёзма ёки оғзаки шаклдаги босқичли назорат имтиҳони бўйича баҳо қўйиш масаласидаги баҳсли ҳолатлар комиссия аъзолари ўртасида овозга қўйиш асосида ҳал этилади.

Овозлар сони тенг бўлган ҳолларда комиссия раисининг овози ҳал қилувчи ҳисобланади. Комиссия аъзоларининг алоҳида фикрлари комиссия баённомасига киритилади.

24. Тиббий муассасаларда даволанган ўқувчиларга йиллик якуний баҳо қўйиш ўқувчи даволанган даволаш-профилактика муассасаси раҳбари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган синф журналидан кўчирилган баҳолаш қайдномаси асосида амалга оширилади.

25. Босқичли назорат имтиҳонида олган баҳосидан эътирози бўлган ўқувчилар босқичли назорат имтиҳони баҳолари эълон қилинган кундан эътиборан уч кун муддатда апелляция комиссиясига мурожаат қилиш ҳуқуқига эга.

26. Чет элда таълим олган ўқувчиларни босқичли назорат имтиҳонига қўйиш масаласи туман (шаҳар) халқ таълими бўлимлари томонидан кўриб чиқилади.

27. Ўтказилган босқичли назорат имтиҳонларида бир ёки иккита фандан “қоникарсиз” баҳо олган ўқувчиларга охириги босқичли назорат имтиҳонидан кейин бир ҳафта ўтгач, “қоникарсиз” баҳо олган фандан босқичли назорат имтиҳонини қайта топшириш ҳуқуқи берилади.

28. Йиллик баҳо ва босқичли назорат имтиҳони натижаларига кўра, уч ва ундан ортиқ фанлардан ҳамда босқичли назорат имтиҳонларини қайта топшириш даврида камида битта фандан “қоникарсиз” баҳо олган ўқувчилар шу синфда қайта ўқишга қолдирилади.

3-боб. Ўқувчиларни босқичли назорат имтиҳонидан озод этиш

29. Фанларни ижобий ўзлаштираётган 4-8 ва 10-синф ўқувчилари умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғи билан босқичли назорат имтиҳонидан қуйидаги ҳолатларда озод этиладилар:

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2015 йил 26 январдаги 3-мх ва 22-сон қарори (рўйхат рақами 2656, 2015 йил 17 февраль) билан тасдиқланган Ўқувчиларга синфдан синфга кўчириш имтиҳонлари ва якуний давлат аттестациясидан озод бўлиш ҳуқуқини берувчи касалликлар рўйхатига асосан;

халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари, мусобақалари ҳамда бошқа кўрик-танловлардаги иштироки босқичли назорат имтиҳонлари муддатларига тўғри келиб қолган тақдирда, шу кунлардаги босқичли назорат имтиҳонидан;

ўқув йили давомида фақат “аъло” баҳоларга ўқиган ва намунали хулқга эга бўлган ўқувчилар.

Босқичли назорат имтиҳонидан озод этилган ўқувчиларнинг якуний баҳоси чораклик баҳоларининг ўртачаси асосида чиқарилади.

30. Йиллик ижобий баҳоларга эга бўлган ўқувчиларни соғлиги туфайли босқичли назорат имтиҳонидан озод этиш умумий ўрта таълим муассасаси жойлашган ҳудуддаги ёки яшаш жойидаги тиббиёт муассасаси тиббий-назорат комиссиясининг тиббий хулосаси асосида қабул қилинган умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғига мувофиқ амалга оширилади.

31. Ота-онасининг ўқиш, ишлаш, узоқ муддатли даволаниш ёки бошқа мақсадларда вақтинча яшаш учун хорижий давлатга кетаётганлиги сабабли ўқувчиларнинг яшаш жойи ўзгариши муносабати билан ушбу ҳолатни тасдиқловчи ҳужжатлар асосида умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғи билан бундай ўқувчиларга босқичли назорат имтиҳонини муддатидан олдин топширишга рухсат берилади.

Босқичли назорат имтиҳонларини 1 апрель санасидан олдин топширишга рухсат берилмайди.

Муддатидан олдин босқичли назорат имтиҳони умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғи билан тасдиқланган босқичли назорат комиссияси ва босқичли назорат имтиҳонларини муддатидан олдин топшириш жадвали асосида ўтказилади.

32. Босқичли назорат имтиҳонлари даврида касал бўлган ва босқичли назорат имтиҳонлари жараёни тугашигача тузалиб келган ўқувчилар қолдирилган фанлардан имтиҳонларни умумий ўрта таълим муассасаси директорининг буйруғига кўра босқичли назорат имтиҳонлари тугаганидан сўнг икки ҳафта ўтгач ёки босқичли назорат имтиҳонини қайта топшириш даврида (август ойида) топширишлари мумкин.

4-боб. Босқичли назорат имтиҳонини қайта топшириш ва кейинги синфга ўтказиш

33. Ўқувчи ўзлаштира олмаган фан бўйича унга ёзги ўқув топшириқлари берилади.

Ёзги ўқув топшириқлари барча синфларда фанлар бўйича амалдаги ўқув дастури асосида ушбу фан ўқитувчиси томонидан тузилади ҳамда умумий ўрта таълим муассасаси директори томонидан тасдиқланади.

34. Ёзги ўқув топшириқларини олган ўқувчиларга амалий ёрдам бериш мақсадида яқка тарзда ёки гуруҳ машғулотлари ташкил этилади. Бундай машғулотлар жадвали умумий ўрта таълим муассасаси директори томонидан тасдиқланади. Бунда фан ўқитувчиларининг меҳнат таътилида бўлмаган

вақтлари инобатга олинади ва ўқувчилар бу машғулотларга бепул жалб этилади.

35. Ёзги ўқув топшириқлари ҳамда босқичли назорат имтиҳонини қайта топшириш жадвали ўқувчилар ёзги таътилга чиқишларидан камида уч кун олдин синф раҳбари томонидан ўқувчилар ва уларнинг ота-оналарига ёзма равишда маълум қилинади.

36. Ёзги ўқув топшириқларини олган ўқувчиларга август ойида ўқув йили бошлангунга қадар босқичли назорат имтиҳони қайтадан ўтказилади. Босқичли назорат имтиҳонини қайтадан ўтказишда имтиҳон олинандиган фан ва имтиҳон топшириш шакли ўзгаришсиз қолдирилади.

Ўқувчи қайта топширган фандан ижобий баҳоланганда умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгаши қарори билан кейинги синфга ўтказилади.

37. Ўқувчи босқичли назорат имтиҳонини қайта топшириш жараёнида ҳам “қоникарсиз” баҳо олган тақдирда, умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгашининг қарори билан синфда қайта ўқиш учун қолдирилади.

38. 1-синф ўқувчилари фақат психологик-педагогик комиссиянинг хулосаси асосида умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгашининг қарори билан синфда қолдирилиши мумкин, бошқа ҳолларда 1-синф ўқувчиларини синфда қолдиришга йўл қўйилмайди.

39. Ўқувчининг қайтадан ўқиш учун синфда қолдирилганлиги ҳақидаги умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгашининг қарори уч кун муддатда ўқувчига ва унинг ота-онасига ёзма равишда маълум қилинади.

5-боб. Апелляция комиссияси

40. Босқичли назорат имтиҳонида олган баҳосига эътироз билдирган ўқувчиларнинг мурожаатларини кўриб чиқиш учун туман (шаҳар) халқ таълими бўлимларида апелляция комиссиялари тузилади.

Комиссия томонидан текширилган ёзма иш билан танишиш муддати ва тартиби, апелляция комиссиясининг иш муддати ва тартиби, унинг таркиби ҳамда ваколатлари туман (шаҳар) халқ таълими бўлими томонидан буйруқ билан расмийлаштирилади. Апелляция комиссияси таркиби ўқувчилар, уларнинг ота-оналари, ўқитувчилар ва умумий ўрта таълим муассасалари директорлари эътиборига босқичли назорат имтиҳонлари бошланишидан камида икки ҳафта олдин етказилади.

6-боб. Яқуний қондалар

41. Ўқувчиларнинг баҳолар табели синф раҳбари томонидан тўлдирилиб, у ва умумий ўрта таълим муассасаси директори томонидан имзоланади ҳамда умумий ўрта таълим муассасасининг муҳри босилади.

42. Ўқув дастуридаги барча фанлардан “аъло” баҳоларга ўқиган ва намунали хулққа эга бўлган ўқувчилар “Мақтов ёрлиғи” билан тақдирланади.

43. Мазкур Низом талаблари бузилишида айбдор бўлган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўлади.

Босқичли ва якуний назорат имтиҳонлари ўтказиладиган фанларнинг рўйхати ва имтиҳон ўтказиш шакллари

Босқичли назорат	
Фаннинг номи	Имтиҳон ўтказиш шакли
5-синф	
Математика*	ёзма
Ўзбек тили (рус тили)	оғзаки
Адабиёт	оғзаки
6-синф	
Чет тили*	оғзаки @imtihon2018
Тарих	оғзаки
Ботаника	оғзаки
7-синф	
Она тили ва адабиёт*	ёзма (диктант)
Ўзбек тили (рус тили)	оғзаки
Физика	оғзаки
Информатика	ёзма
8-синф	
Чет тили*	оғзаки
География	оғзаки (харита билан ишлаш орқали)
Давлат ва ҳуқуқ асослари	оғзаки
Биология	оғзаки
10-синф	
Тарих	оғзаки (харита билан ишлаш орқали)
Информатика	ёзма
Биология	оғзаки
Якуний назорат	
9-синф учун	
Она тили ва адабиёт**	ёзма (баён)
Математика**	ёзма
Физика*	оғзаки (лаборатория ишлари билан)
Тарих*	оғзаки (харита билан ишлаш орқали)
Кимё*	ёзма
Ўзбек тили* (таълим ўзбек тилида олиб борилмайдиган умумий ўрта таълим муассасаларида)	оғзаки
Чет тили*	оғзаки
Жисмоний тарбия**	назарий ва амалий

Изоҳ: босқичли назорат иккита ўқув фанидан ўтказилади.

“” мазкур фандан имтиҳон мажбурийдир, иккинчи фан эса ўқувчиларнинг кўпчилик овози билан босқичли назорат ўтказилишидан бир ой олдин танланади. Бу ҳақда ҳар бир синф учун танланган ўқув фанидан босқичли назоратни ўтказиш ҳақида умумий ўрта таълим муассасаси педагогик кенгаши қарор қабул қилади.*

*“**” мазкур фанлардан якуний назорат имтиҳонлари қўйидаги муддатларда ўтказилади: жисмоний тарбия - 2-8 май; она тили ва адабиёт — 26 май; математика – 30 май.*